

**А. В. Зеліско**

доктор юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри цивільного права  
Навчально-наукового юридичного інституту  
Прикарпатського національного університету  
імені Василя Стефаника,  
провідний науковий співробітник  
Науково-дослідного інституту приватного права  
і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака  
НАПрН України

## **НАУКОВІ ПАРКИ: НОРМАТИВНІ ЗМІНИ У ПЛОЩИНІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ЕКОСИСТЕМ**

Для сучасної науки характерною є максимальна актуалізація синергетичних системних підходів до дослідження взаємодії структурних елементів сучасних екосистем. Сталість розвитку екосистеми є результатом гармонійного взаємовпливу основних її компонентів один на один і, як наслідок, визначає стабільну і поступову динаміку екосистеми в цілому. Якщо розглядати такі екосистеми на рівні міста, громади чи регіону, то основними її елементами виступає «наука та освіта — бізнес середовище — держава, територіальна громада». Саме у площині науки та освіти наукові парки є тим ресурсом, який здатен забезпечити ефективний комунікаційний та інноваційний майданчик для успішної взаємодії усіх елементів екосистеми. Вказане твердження співвідноситься із нормативно визначеним у ч. 3 ст. 2 Закону України «Про наукові парки» положенням, за яким наукові парки провадять свою діяльність, керуючись екологічними цінностями, принципом екологічної безпеки, відповідно до глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» [1]. Будучи заснованими на базі закладів вищої освіти чи наукових установ та акумулюючи в собі їх інтелектуальний потенціал, наукові парки здатні до ефективного функціонування

на основі залучення інвестицій від бізнесу та стратегічної підтримки від держави чи територіальної громади. Таким чином, наукові парки є ключовим елементом для успішної взаємодії та комунікації усіх елементів сучасних екосистем.

Законодавець та науковці постійно знаходяться в пошуку тих правових механізмів, які здатні максимально реалізувати інноваційний потенціал наукових парків. Чинний Закон України «Про наукові парки» зазнає постійних змін та доповнень, а у січні 2025 року відбулося громадське обговорення чергового законопроекту щодо змін правового забезпечення діяльності наукових парків, організоване МОН [2].

Прийняття у 2009 року спеціального Закону України «Про наукові парки» мало на меті запустити в дію механізми виходу ЗВО та наукових установ на ринок інновацій, активувати інноваційну діяльність загалом, активувати науковий потенціал ЗВО і наукових установ. Наукові парки у первинній редакції Закону концептуально передбачалися як такі, які створюються виключно з ініціативи ЗВО III–IV рівнів акредитації чи наукової установи, з дозволу міністерства, і в яких ЗВО чи наукові установи мали особливий статус, пов'язаний із контролюючими функціями щодо діяльності наукових парків. Однак, прийняття означеного Закону не виправдало покладених на нього сподівань в силу недоліків самого ж спеціального акту.

Подальші кроки законодавця щодо удосконалення правового регулювання наукових парків, зокрема у 2021 році не змінили суттєво ефективності діяльності наукових парків. Кількість тих із них, які реально функціонували була мінімальною, незважаючи на відмову від дозвільного порядку їх створення, від особливого статусу ЗВО чи наукової установи саме як ініціатора створення та їх контролюючих функцій, на визначення створення наукових парків в організаційно-правовій формі господарського товариства. Щодо останнього аспекту регулювання наукових парків, то варто підкреслити, що форма господарського товариства передбачає на практиці п'ять організаційно-правових форм, але не всі із них, на нашу думку, відповідають природі наукових парків. Наукові парки займаються інноваційною діяльністю, для якої характерний

високий ризиковий характер. Відтак, вважаємо, що організаційно-правова форма повних та командитних товариств не є тією формою, яка буде вдалою для наукових парків. Та й на практиці, навряд чи така форма буде обрана засновниками для наукового парку в силу підвищених ризиків діяльності та субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями товариства усім своїм майном. Окрім того, для повних і командитних товариств характерна відсутність органів управління, в силу чого управління справами здійснюється усіма учасниками спільно, а ведення справ реалізується одним чи кількома учасниками відповідно до положень засновницького договору. Видається, що посилена особиста участь в діяльності повного та командитного товариства та субсидіарна відповідальність учасників (повних учасників у випадку командитного товариства) за зобов'язаннями товариства всіх своїм майном не є тими факторами, які сприятливі для ефективної діяльності наукових парків. Як результат, можемо стверджувати, що для наукових парків найбільш вдалою з позицій інтересів засновників (учасників) наукового парку є організаційно-правова форма товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерного товариства, як класичних об'єднань капіталів із класичними механізмами корпоративного управління.

Варто зазначити, що положення проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків», що охоплює проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків», проєкт Закону України «Про внесення змін до Податкового Кодексу України щодо стимулювання розвитку наукових парків» та проєкт Закону України «Про внесення змін до Митного Кодексу України щодо стимулювання розвитку наукових парків» [2] не вирішили питання щодо кристалізації організаційно-правової форми наукового парку, залишивши ці положення у вигляді попередньої редакції.

Однак, зазначений проєкт містить ряд позитивних змін, які у своїй основі спрямовані на оперативність, пластичність та мобільність функціонування наукових парків. В площині

системності обліку створення та припинення наукових парків позитивно сприймаються положення проєкту щодо розміщення публічної інформації наукового парку в Національній електронній науково-інформаційній системі. До такої інформації віднесено, зокрема, Програму розвитку наукового парку, повідомлення про створення наукового парку і інформацію про розмір статутного капіталу, спосіб та джерела його формування; копію установчого документа наукового парку, засвідчену уповноваженою особою наукового парку; відомості про наявну та потенційну виробничу, інженерну, транспортну і соціальну інфраструктури, що будуть використовуватися в діяльності наукового парку (ст. 7 Законопроєкту).

На позитивне сприйняття заслуговують і положення проєкту, спрямовані на оперативність діяльності наукового парку, як-от скорочення строку розгляду інноваційного проєкту наукового парку центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій на 15 календарних днів з дати його подання замість 45 днів, які передбачаються у чинній редакції для проведення відповідних експертиз проєкту (ст. 15 Законопроєкту).

Вдалою також видається запропонована трансформація кола засновників та партнерів наукового парку, якими можуть бути фізичні та юридичні особи. Вказане положення іде в унісон із прийнятим 9 січня Законом «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб», який передбачає поступовий перехід до системи юридичних осіб, установлених в ЦК України [3], а можливість залучення фізичних осіб є механізмом, спрямованим на розширення можливостей щодо інвестицій в розвиток наукових парків. Хоча, варто відзначити, що аналіз спеціальних нормативних актів, які установлюють спеціальне правове регулювання інноваційних структур, дозволяє зробити висновок про притаманність для останніх лише юридичних осіб як учасників. Наприклад, положення ст. 1 Закону України «Про спеціальний режим ін-

новаційної діяльності технологічних парків», згідно із якими учасники технологічного парку — юридичні особи — суб'єкти наукової, науково-технічної, підприємницької діяльності [4]. Вочевидь, саме такі нормативні вимоги щодо суб'єктного складу учасників інноваційних структур продиктовані високим ризиком інноваційної діяльності і конструкція юридичної особи вважається такою, яка може зайти з більшим за обсягом капіталом та можливостями в якості засновника (учасника) інноваційної структури.

Варто відзначити також позитивно у проєкті Закону України «Про наукові парки» тенденцію до спрощення правового регулювання наукових парків через застосування механізму звичайного декларування (повідомлення) про створення наукового парку в Національній електронній науково-інформаційній системі або, у разі неможливості доступу, засобами поштового зв'язку про своє створення центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій протягом 7 календарних днів з дня його державної реєстрації та надсилає додатки: інформацію про розмір статутного капіталу, спосіб та джерела його формування; копію установчого документа наукового парку, засвідчену уповноваженою особою наукового парку; відомості про наявну та потенційну виробничу, інженерну, транспортну і соціальну інфраструктури, що будуть використовуватися в діяльності наукового парку.

Видається, що саме інформація про джерела формування статутного капіталу (в силу специфіки обов'язкової наявності вкладів ЗВО чи наукових установ у вигляді майнових прав інтелектуальної власності) та інформація про наявність виробничої, інженерної, транспортної і соціальної інфраструктури є обов'язковими умовами ефективності та спроможності наукового парку. Відтак, нормативне формулювання законодавцем таких положень у зазначеній редакції свідчить про системне бачення ним основи для ефективності діяльності наукових парків в Україні.

### **Література**

1. Про наукові парки: Закон України від 25 червня 2009 року № 1563-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2009. № 51. Ст. 757. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>.
2. Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків: проект Закону України, запропонований МОН для громадського обговорення (внесений Кабінетом Міністрів України — Шмигалем Денисом Анатолійовичем, 26 грудня 2024 року). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennnya/2024/12/26/01/1-proyekt-zu-pro-vnesennya-zmin-do-deyakykh-zu-rozvytku-naukovykh-parkiv-26-12-2024.docx>
3. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 р. № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>
4. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 6 липня 1999 року № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>

**Н. В. Ільків**

кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін,  
Львівського державного університету внутрішніх справ

**В. А. Вергун**

здобувач вищої освіти  
Навчально-наукового інституту права  
та правоохоронної діяльності  
Львівського державного університету внутрішніх справ

**В. М. Афтанасів**

здобувачка вищої освіти  
Навчально-наукового інституту права  
та правоохоронної діяльності  
Львівського державного університету внутрішніх справ

## **ЦИФРОВИЙ СУД: ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВ ОСОБИ У ЧАСИ ВОЄННИХ ВИПРОБУВАНЬ**

Масштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, що розгорнулася 24 лютого 2022 року, спричинила значне погіршення ситуації на території України. Наслідки цих дій суттєво позначилися на всіх сферах життя країни, зокрема на соціальній, культурній, політичній, економічній та правовій сферах. У відповідь на виклики війни тривають інтенсивні процеси реформування та адаптації законодавства до реалій воєнного часу, що спрямовані на забезпечення належного регулювання суспільних відносин в умовах кризи.

Навіть у надзвичайних умовах воєнного стану цивільне та господарське судочинство залишаються невід'ємною частиною демократичної держави. Адже порушення прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб потребують належного захисту, а відновлення цих прав є ключовим завданням правової системи. В умовах війни особливої актуальності набуває впровадження цифрових технологій у сфері судочинства. Це передбачає розв'язання як теоретичних, так і організаційно-процесуальних питань, що сприятимуть ефек-